

סוף זמן קרי"ש

עש"ק קדושים

8:46

עש"ק אמור 8:42

מאן דלא קרי קרי"ש בענתה
בגדיו הוא כל ההוא יזמא
(הד"ק בלק פ"ד)

בי"ה

מבני עיינות התאחדותנו

י"ף ע"י: התאחדות אברכים דקה"ל ימב לב דסאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

שיעור השבוע

חבורת יסודי התורה

פרשת קדושים

מס' גיטין סח: עד ע.

פרשת אמור

מס' גיטין ע: עד עב:

תנ"א וא מן ליעם רבי" נחוראי
(ואו אבא ליעבדין אן ארבעת חודש)
מכריב רבינו שליט"א בסיום ספר קידושין

שנה י' גליון בי"ה (תש"י)

קדושים

כ"ז ניסן תשס"ה

התבודדות עם הציבור

דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו. דהנה קדושים ביאורו פרושים, כמיש רש"י ז"ל, וכמו כן הרמב"ן ז"ל פירש קדושים תהיו פרושים, וכדאיתא בתורת כהנים. והכוונה במאמר זה לרמז שאף בעת אשר האדם נמצא בתוך רבים, כדכתיב אל כל עדת בני ישראל, אפ"ה קדושים תהיו, כלומר הוה והיירם להיות פרושים במחשבתכם, בעת שאתם מקדשים שם שמים ע"י התורה והמצוות. והוא ע"ד מה שכתב הרה"ק מוהרי"ר משה לייב מסאטוב זלה"ה בהזדהותו שטוב ההתבודדות עם הציבור, פי דאף בעת שהוא נמצא עם הציבור תהיה לו התבודדות במחשבתו, כאילו הוא לבדו בביתו ואין זר אתו, ואם ככה תהא מחשבתו יהיו מצותיו שלימים ורצויים ללא כל שמץ פניה זרה, ובאופן זה יהיו שתי המעלות גם יחד בידו, שיתקדש שיש ע"י תורתו ומצותיו, בעבור שהוא עושה אותם ברבים, וגם יהיה מעשה המצוה בשלמותו.

דברי יואל

גופו מכובד על הבריות

קדושים תהיו כי קדוש אני היא ר"ל כי כשמקדשים שמו הגדול אזי גם גופנו מכובד ומקדש על הבריות וההיפוך ח"ו כשמחללין שמו ח"ו, אחו"ל הם רצו להרבות כבודם ולמעט כבוד שמים נתחלל כבודם וכבוד שמים במקומו עומד, וההפך כל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות, והוה "קדושים תהיו" ומכובדים בעיני כל איתנו "כי קדוש אני" אם תכבדו בעיני כל.

חתם סופר

שביתה בדיובור

איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו. יש לפרש הסמיכות, על פי מה שהביאו התוספות בשבת (דף קיד: ד"ה שלא) מויקרא רבה (לד, טו), רבי שמעון בר יוחאי הוה ליה אימא סבתא (יהיה לו אמא זקנה) דהוי משתעיא סגי (שהיתה מדברת הרבה) אמר לה, שבתא הוא, ושתק. והוה "איש אמו ואביו תיראו", אולם אף על פי כן את שבתותי תשמרו, שבתותי - כי הקב"ה ברא את העולם במאמר פיו (אבות פ"ה, מ"א), וכששבת אם כן ביים השביעי - מדיבורו שבת, והוה "את שבתותי", שביתה שלי - דהיינו מדיבור "תשמרו", וכאמור.

דבר שאול

אינו רוחה

איש אמו ואביו תיראו. נ"ל לפרש עפ"י דאיתא ביבמות (דף י' א'), דרשו מכאן שאף אם אביו אומר לו להיטמא, או שלא יחזור אבידה, שלא ישמע לו. ולכאורה למה נקט דוקא אלו ב' מצות, אלא שכבר כתבו החו"ט בקידושין (לב) שכונות האב שבזמן זה יכול לכבד אותו, ומכיון שמצוה ב' מצוות אלו שנודים מפני כבוד הבריות, כמו בהלך לשחוט פסחו, שמתמא עצמו למת מצוה, משום כבוד הבריות, וגם בהשבת אבידה יש פטור לוקן ואינו לפי כבודו, ממילא הייתי אומר שידחה מפני כיבוד אב קמ"ל שלא.

עיר בנימין

בין פשוטי עם לבני עלייה

והברלתם בין הבהמה הטהורה לטמאה ובין השף הטמא לטהור (כ כה). ודקדוק המפרשים מדוע אצל בהמה נאמר טהורה מקדש, ובעוף נאמר טמא מקודש. ונראה בדרך צחות, כי באמת אמרו ז"ל (זוהר ב ככה): האי וכאה צריך למירדף בתר חיובא. ועם כל זה אנו רואים אדרבא אשר חסידים ויראי ד' נסעים אל הצדיק, ורק לפעמים מוזמן אשר הצדיק נסע ממקומו אל עיר אחרת. רק החילוק שלאנשים פשוטים צריך הצדיק ליסע אל אלהים כבודי לתקן נפשו, יען כי אינם רוצים ליסע אל הצדיק, על כן מכוויד הוא שהוא זכאה למירדף בתר חיובא. אבל אותן החפצים ביראת ד', המה נסעים אל הצדיק. והוה והבדלתם, היינו שבוה יש הבדלה בין הבהמה, הנקראים פשוטי עם (סוטה כב.) או הטהורה לטמאה, צריך הצדיק ליסע אליהם, ובין העוף, נקראים יראי ד' כידוע (ש"ש) ו ט יוניתי תמתין או הטמא לטהור, אשר המה נסעים אל הצדיק לתקן את נפשם.

אמיר נעים

לא לאכול לפני התפילה

לא תאכלו על הדם. לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם. עיקר חייו של האדם הוא הדם, ולפיכך עצם שמו הוא דם, אלא כיון שהוא מתפלל לפני יחידו של עולם נחוסף לו א"ף והוא נקרא אדם, אבל אם אינו מתפלל לפני השי"ת נשאר עליו השם דם. על כן אמרה תורה: "לא תאכלו על הדם" - אל תאכלו לפני התפילה בעוד אתם נקראים בשם דם.

הגה"ק ממעריטש

מפני מה נאסר

כי תבאו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וערלתם ערלתו את פרויו. איתא במדרש רבה פ' זו ודרש רבי יהודה בן פוי מי יגלה עפר מעיניך אדם הראשון שלא יכולת לעמוד על צוויך שעה א' והרי בניך ממתינים לערלה שלש שנים. אמר רב הונא כד שמע בר קפרא כך. אמר יפה דרש רבי יהודה בן אחותי. ה"ד וכי תבאו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל. וצריך ביאור מה נדרש יפה בזה דכתיב וכי תבאו וכי ונטעתם. ונראה לפי מ"ש הראב"ע טעם לאיסור ערלה ג' שנים דמתחלת הנטיעה עד ג' שנים יש ארס בפירות המויק ע"ש. ולפי טעמו אין לתמוה על אדם הראשון כי אותו העץ לא היה בו ארס המויק כי תאזה היה לעינים טובו למאכל ונחמד להשכיל ככתוב בתורה. אבל מוכח דלייתא להך טעמא דא"כ אף בעת שבאו לארץ ומצאו נטע נמי הי"ל לאסור. והאמת אינו כן כמבואר בערלה בפרק קמא מתני' ב' עת שבאו אבותינו לארץ מצאו נטע פטור כו' דכתיב ונטעתם כו' אלא ע"כ גזירת הכתוב הוא וא"כ שפיר קמתמה על אדה"ה. ועפ"י מ"ש מ"ש מ"ש מ"ש מהפסוק כי תבאו אל הארץ ונטעתם, משמע דווקא מה שנשע, אבל מה שמצאו נטע, ה"י מותר א"כ מוכח דאינו מטעם ארס בפירות המויק, וממתניין ג' שנים מפני ציווי הבורא, א"כ מי יגלה עפי מעיניך האדם הראשון.

חוריה תורה

אוצר הגנוז

מנהג ישראל תורה לנקד החלות בצורת מפתח

מנהג ישראל תורה הוא, שנהגו בני ישראל כן מדורי דורות, והרה"ק מאפסא כתב: שמנהג הלז הוא מימים קדמונים, שבשבת אחר הפסח עושין על התלה צורת מפתח, ורבותינו הק' תלמידי בעיט' ז"ל רמזו במנהג זה דברים גדולים, ונביא קצתם. הרה"ק ר"י פנחס מקאריץ יציל נתן טעם לשבת למנהג הלז: בשבת אחר הפסח מנקיב במפתח, רמז לתרעין פתוחין עד פסח שני, (אמרי פנחס אמת אר"ה).

והרה"ק מאפסא יצ"ל כתב בטעמא דמילתא וז"ל: והנה ידוע דהכנסת ישראל נקרא בבחינת לחם, על דרך כן אם את הלחם אשר היא אוכל (בראשית ט' ו), והנה ידוע (פרשת פסח כ"א) דבפסח היו כל העשרים והמוחזין פתוחים ואח"כ נעלו התרעין וצריכים אנו לפתוחן, ולזה אנו מנקיבין הלחמים הקדושים משבת זו במפתחות, לרמז בזה, שאנו (שנקראים בחי' לחם כ"ל) פותחין מעט התרעין ע"י מצות שבת, וה' הטוב יפתח לנו את אצרו הטוב ויצו שחקים ממעל ודלתי שמים יפתח, כאשר נתן לאבותינו מן בחדש אייר שמברכין בשבת זו (אואב ישראל).

ועוד כתב: כי הנה בעת הזאת כשאלו ישראל מן המון, מהקרבת העומר ואיך לא אכלו עוד מן המון, כמיש הכתוב (ויקרא ה' א') ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח, ואמרינן בגמרא (ראש השנה ג') ממחרת הפסח אכול עד השתא לא אכול, ומאז התחילו לאכול מתבואת הארץ, והיו ישראל צריכין לפרנסה כי עד עתה היה להם המון, וזאת ידוע כי לכל דבר יש שער, כמו שאנחנו מתפללין שיפתח ה' לנו שערי פרנסה, ומזה נשתרבה המנהג להיות עושין צורת מפתח על החלות, לרמז שיפתח לנו השי"ת - בזמן הזה שפנסק אכילת המון - שערי פרנסה. (אואב ישראל-לקוטים).

ומרן הגה"ק הייטב לב זלה"ה כתב הטעם: כי בפרשה זו פרשת שמעוני (וב' אחרי, שבכמה שנים הל' פ' זו אחר הפסח) נאמר הצווי להשמר ממאכלות אסורות, והנה מבואר בזהוה ובמפרשים, כי הדברים האסורים מטממין הלב, כי הן הם מסטרא אחרא, והאוכל מהן נוסד הלב ביד הסט"א, וכבר ידוע שפירשו "מכל משמר (היינו מאסו) נצור לבך כי ממנו תוצאת חיים" היינו, חיים הרוחני דבוק באלקים חיים, ובהשמר ממאכלות אסורות ממילא יחפון הלב וידבק בו ית' לעשות רצונו, ולכן מנהג ישראל תורה הוא שבשבת שמעוני עושין מפתח, שבהן נאמרו להשמר ממאכלות אסורות ומעריית שהן מסטרא אחרא, שהן מפתח של הלב, להוציאו מסטרא אחרא, ע"כ זהו בא להורות שמה שנאמר בפרשה זו, הן מפתח לפתוח הלב לעבדו בכל דבר. (רב טוב).

ובעת אשר נשא מרן רבינו שליט"א דבריו בחומר איסור שיחה בשעת קריאת פ' שמעוני (תשס"ב), הביא דברי זקנו ברב טוב (הג"ל) והוסיף בביאור הענין באופן אחר קצת, דהנה הזהירות והשמירה ממאכלות אסורות המבואר בפרשיות אלו הוא תלוי בפה, אך עוד צריך האדם לשמור את פיו ולשונו מדברים האסורים, כי זה פוגם את נפשו ומרחיקו מן הקדושה, ובמדרש (תלמוד אה"ר ס"ז) מבואר לתד מ"ד שנדב ואבהו גם פגמו בלשונם שלא כהונן שרברו על משה ואהרן, ובשביל זה נענשו בעונש גדול כי, ואשר על כן בשבת זה שאחר הפסח שהוא מרמז על הפה פסח (פרשת שפי"א), מנהג ישראל תורה לנקוד החלות במפתח, לרמז כי המפתח הוא הפותח את הפותחת ומסגירו, והוא בא לרמז על הפה שצריכים לזה מפתח שלפנינו צריך להיות לו פה פתוח לדיבורי קודש, ולפעמים צריך לסגור הפה ולמנוע את הדיבור במקום ובזמן האסור. (והדוהר נדפסה בארזי בןגורטס חדרת מר"א ט"ב תשס"ב).

דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם
קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם, ופירש"י
מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל מפני שרוב גופי
תורה תלוין בה.

(ב) איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי
תשמרו אני ה' אלהיכם, וצ"ב מה שהסמיך מורא
אב ואם לשמירת שבת דנראה שיש לו איזה שייכות.
גם צ"ב ואמרו ואת שבתותי תשמרו והיל"ל ואת
יום השבת תשמרו.

(ג) במדרש רבה (פכ"ד ס"ד) קדושים תהיו, הה"ד
(תהלים כ ג) ישלח עורך מקודש, מקדוש מעשים שיש
בידך, ומציון יסעך, מציון מעשים שיש בידך,
ותיבת מציון ירמוז על מקום המקדש ששם עבדו את
הש"ת בקידוש מעשים והקריבו קרבנות.

ויתבאר על פי דברי הרה"ק מהרי"ד מבעלזא
(פ' תולדות) על הכתוב אם יעקב ועשו, ופירש"י איני
יודע מה מלמדנו. ביאור הענין על פי מה דאיתא
בדרכי משה (סימן תע"ג סק"ח) דבשעת הסדר יורוק
באצבע מהכוס ט"ז פעמים, לרמוז בזה שחרבו של
הקב"ה נקרא יוה"ך, ע"כ. ושם זה היוצא מסופי
תיבות של הפסוק כ"י מלאכיו יצוה לך, הוא
בגימטריא מ"א, אותיות א"ם. וידוע דמפלת עשו היא
על שלא קיים מצות כיבוד אב, ועל ידי זה אינו נחשב
לו אף כיבוד אב לכלום, דמוני המצות מנו כיבוד אב
וכיבוד אם לחדא מצוה, כיון דשקולין הם, כדאיתא
בגמרא (קידושין לא.) דבכיבוד הקדים האב ובמורא
הקדים האם, ולפי זה אם לא מקיים כיבוד אם אף
כיבוד אב לא נחשב מאומה, ולכן מסוגל שם זה
לשמירת ישראל משונאיהם, דזו מפלתן כשמוזכרים
להם כיבוד אם, ובזה יתבאר כוונת הכתוב, והמשך
הפסוקים הוא, דאף שהיתה גם אם עשו, בכל זאת
וישמע יעקב אל אביו ואל אמו, שרק יעקב שמע
לשניהם, אבל עשו וירא עשו כי רעות בנות כנען
בעיני יצחק אביו, שהתחשב רק ברצון אביו, ואף
שגם אמו אמרה קצתי בחיי מפני בנות חת, לא חש
לכבוד אמו, והודיענו הכתוב זאת כדי להודיע חטאו
של עשו ולבטל זכותו דגם כיבוד אב לא קיים, עכ"ד.

וואגב אורחא אמינא להזכיר מה שאמרתיו בליל
התקדש החג על דברי הדרכי משה שנוהגים לזרוק מן
הכוס באצבע, אך לא ראיתי כן אצל כ"ק מן דודי
זללה"ה וכן אצל כ"ק מן אמרו"ר זללה"ה אלא הם
נהגו (על פי סידור האר"י) לשפוך מן הכוס בעצמו ולא
על ידי אצבע. ואמרתיו הטעם לזה עפ"י ההלכה,
דהנה במגן אברהם (שם סק"ח) כתב בשם המדרש
(פדר"א פמ"ו) שבקמיצה הכה הקב"ה למצרים, ועל זה
נאמר אצבע אלהים היא, ואם כן יש לזרוק בקמיצה,
ע"ש. ומאחר שנחלקו האחרונים איזה עיקר, על כן
אוחזים את הכוס בכל האצבעות ושופכים ביד כדי
לצאת כל הדעות].

אמנם בענין כיבוד נצטוונו גם על כבוד רבו,
וכדאיתא בגמרא (בבא מציעא לג.) אבית אביו ואבית
רבו של רבו קודמת, שאביו הביאו לעולם הזה ורבו
שלמדו חכמה מביאו לחיי העולם הבא. והחייב בזה

דברות קודש

מרבית בעל ברך משה זי"ע

ר"ח אייר תשמ"ה בישיבה קטנה קרית יואל
נתפרסם לראשונה ע"י הוצאת "עצי התמרים"

הוא גם אם הוא אינו רבו מובהק, כי כיבוד תלמידי
חכמים הוא לכל מי שעוסק בתורת ה'. ובכני יששכר
(תשרי מאמר ד אות ו) הביא שפע"א ראה הבעש"ט
הקדוש באחד שחילל שבת בפרהסיא ועמד משתומם
למה הראוהו כזאת, ופשפש במעשיו דעל כרחך יש
בידו עון כזה, שפשפש ומצא ששמע מקרוב זילותא
דתלמיד חכם דנקרא שבת (וזה"ק צו דף כט.) ושתק,
עכ"ד.

ובזה יתבאר הכתוב קדושים תהיו, ולפי דקדוק
הלשון היה ראוי לומר קדושים יהיו שהוא לשון
ציווי, אך הכתוב מבטיח לנו בזה קדושים תהיו,
שתמיד ישארו בני ישראל בקדושתן, והתנאי לזה הוא
איש אמו ואביו תיראו, וכללם ביחד להורות דזה בלא
זה לא חשיב כלום, היפך מדרכו של עשו הרשע,
והיוב של כיבוד אב ואם הוא מצוה אחת ואי אפשר
לחלקו, והוסיף עוד ואמר ואת שבתותי תשמרו, רמז
על כבוד תלמידי חכמים, ותלמיד חכם לאו דוקא מי
שהוא רבו אלא כל אחד הלומד תורת ה', ולזה דקדק
ואמר ואת שבתותי, פי' השבתות שהם שלי, והיינו
התלמידי חכמים שהם שבתות של הקב"ה כי בתורתו
של הקב"ה יגהו יומם וליילה, וצריכים להתנהג בדרך
ארץ ולכבדם ומכל שכן אם הוא רבו.

ודבר זה הוא היסוד של מצות קדושים תהיו
ושל כל התורה כולה, ועשו שלא קיים כיבוד אם
נתגדל לעשו הרשע, ובלי כבוד הורים ומורים אי
אפשר לקיים מצות התורה, כי כל התורה המצויה
בידינו הוא המסורה לנו מאבותינו מדור דור, וצריך
שיהא מורא רבך כמורא שמים, וזה היה יסוד
היסודות אצל חסידים ואנשי מעשה לציינת לקול
הורים ומורים אף אם לא ירדו לסוף דעתם, והרי גם
הם קבלו כן מאבותיהם ורבותיהם איש מפ"י איש,
וזהו היסוד היסודות שיוכו להתנהג בקדושה.
והאמנם דהב"ח כתב דשבת הוא יסוד היהדות, ואין
מקרא יוצא מידי פשוטו, מכל מקום בחדא מחתא
רמז גם על כבוד תלמידי חכמים]. ולזה כתב רש"י ל
קדושים תהיו, פרשה זו בהקהל נאמרה שכל גופי
תורה תלוין בה, כי אמרו חז"ל (ויקרא פ"ט ס"ג) דרך
ארץ קדמה לתורה, והוא היסוד לכל גופי תורה.

ולזה הסמיך המדרש הכתוב ישלח עורך
מקודש, כי פסוק זה דוד המלך אומרו במזמור שפתח
יענך ה' ביום צרה ישגבך שם אלהי יעקב, והכוונה
בזה שהכח להכניע עשו הרשע הוא על ידי מצות
כיבוד אב ואם, והיינו יענך ה' ביום צרה, שינקום
הקב"ה בחרבו מעשו

הרשע על שהחריב
הביהמ"ק, ישגבך שם
אלהי יעקב, בזכותו

של יעקב אבינו שקיים מצות כיבוד אב, ועל ידי זה
ישלח עורך מקודש ומציון יסעך, שיבנה ביהמ"ק
שהחריב עשו הרשע, ודרש המדרש ישלח עורך
מקודש, מקידוש מעשים שיש בידך, ע"י המעשים
טובים שמקיימים תורה ומצות, ואי אפשר לקיים
תומ"צ אלא על ידי שמציינים לקול הורים ומורים,
ועל ידי זה נזכה ומציון יסעך, לבנין ביהמ"ק.

ובכן מלתי אמורה לפני תלמידי הישיבה, תלי"ת
שאתם זוכים ללמוד כאן במקום קדוש בביהמ"ד,
ובעיר קדוש קרית יואל אשר יסדה וכוננה מן דודי
זללה"ה והשקיע בו מסירות נפש וקדושה וטהרה,
והעיקר הוא שתעסקו בתורה ולציינת לקול הורים
ומורים, לכבוד תלמידי חכמים המרביצי תורה כאן
בישיבה שנתגדלו בישיבתו של מן דודי זללה"ה, כי
דרך ארץ קדמה לתורה, ומן דודי זללה"ה אמר
בפתיחה לתלמידי הישיבה (נדפס בדברי יואל פ' חיי עמוד
תצה) לבאר המשנה במס' אבות (פ"ה מ"ב) יהודה בן
תימא אומר, הוי עז כנמר וקל כנשר רץ כצבי וגבור

כארי לעשות רצון אביך שבשמים, הוא היה אומר, עז
פנים לגיהנם ובושת פנים לגן עדן, ולכאורה שני
מאמרו של רבי יהודה בן תימא סותרין עצמן אהרדי,
כי התחיל לומר הוי עז כנמר, שישתמש האדם במדת
העזות, ושוב חזר להזהיר עז פנים לגיהנם, והיאך
יתקיימו שניהם. אמנם ביאור הדבר דרך הוא דרכה
של תורה, כי לצורך עבודת השי"ת צריכים להשתמש
במדת העזות, שלא יבוש ולא יתפעל מפני המלעיגים
עליו, אלא יתחזק בעזו ותעצמות בעבודת בוראו,
אולם צריך הבחנה וזהירות יתירה שלא ישתמש
במדה זו רק לצורך התורה, וזולת זה הרי מדת העזות
והענוה, נבזה בעיניו נמאס ואת יראי ה' יכבד, וזהו
כוונת התנא, הוי עז כנמר לעשות רצון אביך
שבשמים, ושלא תאמר שהותר לגמרי להשתמש
במדת העזות, לזה מדגיש הו"א היה אומר, היינו
שאותו התנא שאמר הוי עז כנמר, הוא עצמו עומד
ומזהיר עז פנים לגיהנם, שבמקום שאינו נוגע
לעבודת ה' חלילה להשתמש במדת העזות, עכדה"ק.
ועל כן יש להתנהג במדת בושת פנים בענוה ושפלות
רוח, איש את רעהו יעזור ולאחיו יאמר חזק, להיות
תנא דמסייע לחבירו שצריך לזה, וחלילה להתכבד
בקלון חבירו דאין לו חלק לעולם הבא, והוא היפך
של בושת פנים לגן עדן, ותראו להתנהג כראוי ללמוד
ולהתפלל כראוי, לעסוק בספרי מוסר ולטבול במקוה
בכל יום שהוא סגולה גדולה ליראת ה', ותקוטי
שתלמדו בהתמדה ובעז"ה נוכל לבא לכאן להבחין
את התלמידים.

והשי"ת יעזור שאבותיכם יזכו לראות מכם רב
נחת דקדושה, והוא בכלל איש אמו ואביו תיראו
כשהם רואים נחת מיו"ח, וזהו כל שאיפתם
שמתאמצים בכל כוחם לשלם שכר לימוד ועוד
מוסיפים לעת הצורך שילמדו עם בניהם כדי
שיתגדלו לתלמידי חכמים ויראי ה', יעזור השי"ת
שתגדלו לתלמידי חכמים ויראי ה', והשי"ת ישלח
עזרו מקודש, מקידוש מעשים שיש בידך, ומציון
יסעך, רמז לציון ומקום המקדש, שנזכה להפטר
מגלות החל הזה, ונזכה לבנין בית המקדש בביאת
גואל צדק במהרה בימינו אמן.

לעי"נ האה"יח מרת **שבע ב"ר יודא אריי הלוי עי"ה**
נפטרה וי' אדר תשנ"ח לפ"ק

והמים להם המה מימינים ומשמאלם, איתא במדרש (ילקוט רמז רלה) בשעה שירדו ישראל לים ירד גבריאל עמהם והקיפם ושמרם כחומה והיה מכריז במים, לימין, הזהרו בישראל שעתידין לקבל התורה מימינו של הקב"ה.

ונראה בהקדם מה דאיתא במסכת שבת (דף פח.) ויתיצבו בתחתית ההר (שמות יט) אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, אמר רב אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא. והקשו בתוס' (שבת פח.) למה הוצרך כפיית ההר בשעת מתן תורה הא כבר אמרו ישראל נעשה ונשמע.

ויתבאר על פי מה דאיתא במדרש (שמור"ר פכ"ח ס"א) ומשה עלה למרום, באותה שעה בקשו מלאכי השרת לפגוע במשה, עשה הקב"ה קלסטרין פניו של משה דומה לאברהם, אמר להם הקב"ה אי אתם מתביישין הימנו לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו. ובמדרש שוחר טוב (מזמור ח) מבואר שטען הקב"ה למלאכים לא אתם כשירדתם אצל אברהם אכלתם בשר בחלב. והעיר בבני יששכר (כסלו מאמר ג אות מא) איך האכיל אברהם אבינו למלאכים בשר בחלב, הרי בשר בחלב אסור בהנאה, והיאך האכיל למלאכים והוא נהנה שלא יהיה פתחון פה להמלאכים ויוכלו ישראל לקבל את התורה, ואין לך הנאה גדולה מזו, וצריך לומר דתורה ומצות לאו להנות ניתנו, ועל כן לא מחשב הנאה, ע"ש. והנה כתב בשואל ומשיב (מהדור"ח ח"ב סימן קכ"ח) בביאור דברי רש"י (ראש השנה כח.) בטעם דמצות לאו להנות ניתנו, כי נתנו לעול על צואריהן. שהוא משום שהתורה נתנה בכפיית ההר כמבואר בגמרא (שבת פח.), ולכך מצות לאו להנות נתנו רק לעול ניתנו, עכ"ד.

ועל פי זה יתיישב קושית התוס' למה הוצרך כפיית ההר הא כבר אמרו ישראל נעשה ונשמע, דבכוונה תחלה עשה כן קורא הדורות מראש, למען יוקבע הלכה דמצות לאו להנות נתנו, ובאמת היו ראויים בני ישראל לקבל התורה מבלי כפייה ואונס, שהרי הקדימו נעשה ונשמע, אולם רצה הקב"ה לזכות את ישראל שיקבלו התורה ולא יוכלו המלאכים לטעון תנה הודך על השמים, ולמען לא יהיה אברהם אבינו נהנה בקבלת התורה באמצעות איסורי הנאה, על כן כפה הקב"ה עליהם הר כגיגית לקבוע ההלכה דמצות לאו להנות נתנו, וממילא שפיר זכו ישראל לקבל התורה ונסתרה טענת המלאכים מפני שהן אכלו בשר בחלב בביתו של אברהם אבינו, מה שאין לגבי אברהם אבינו לא מיקרי הנאה כיון דמללה"ג.

והנה בצאת ישראל ממצרים קטרג עליהם שר של ים (ילקוט רמז רלה) מה נשתנו אלו מאלו הללו והללו עובדי עבודה זרה, אכן איתא במדרש (שמור"ר פכ"א ס"ה) ופרעה הקריב, שהקריב לבן של ישראל לתשובה, ואם כי לא ברירא לן שזכו למדינת תשובה מאהבה, שהרי נתעוררו לתשובה בראותם פרעה וחיילותיו, מכל מקום הרי כבר כתב א"ז זללה"ה ביישמת משה (פ' האזינו) דתשובת הרבים נחשב כתשובה מאהבה, ע"ש. וכיון שנתעוררו כל

דברות קודש

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

נעילת חג הפסח שנת תשס"ה לפ"ק

נתפרסם ע"י ועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ישראל לתשובה בודאי נתהפכו כל הזדונות לזכיות, ואם כן אף שיצאו ממצרים ערום ועריה בלי מצות, מכל מקום כיון שנתהפכו כל הזדונות לזכיות, מעתה היה להם הרבה זכיות לעבור את הים, וע"ד שפי"א ז' זללה"ה בייטב פנים (אבני זכרון אות כד) מאמרינו בתפלת נעילה, ותקבלנו בתשובה שלימה לפניך, היינו מאהבה, ואז יחשבו העונות כאישיים וכניחוחים. וזה שאומרים אין קץ לאישי חובותינו, ואין מספר לניחוחי אשמותינו הנחפז לזכיות, ע"ש. אולם כבר העיר על זה כ"ק מרן דו"ז ז' זללה"ה בדברי יואל (לשבת שובה עמוד רלה) איך אפשר שהעבירות יתהפכו לזכיות, הלא יש כמה עבירות שהם איסורי הנאה, וכשמתהפכין לזכיות הרי הוא נהנה מהם, ועל כרחך צריך לומר שהוא מטעם דמצוות לאו להנות ניתנו, ולא איכפת לך מה שנהנה מהם אחרי שנעשה מהם מצות, דמצוה מותר להנות, דמצות לאו להנות ניתנו, עכ"ד. נמצא דזכו ישראל לכל הזכיות הללו, אף שהיה בהם איסורי הנאה כמו שטען שר של ים הללו עובדי עבודה זרה, עם כל זה כיון דמצות לאו להנות נתנו, שפיר זכו להפך הזדונות לזכיות, וממילא נסתלקו כל הקטרוגים ונקרע הים לפניהם.

ובזה יתבאר מה שהכריז המלאך גבריאל הזהירו בישראל שעתידין לקבל התורה מימינו של הקב"ה, שהרי כל מה שזכו לקריעת ים סוף אף שהיה עליהם קטרוג גדול, הוא מכח שעשו תשובה ונתהפכו הזדונות לזכיות, ומה שאפשר להם להנות מהזדונות שהם איסורי הנאה הוא מכח דמצות לאו להנות נתנו, ולזה אמר הזהירו בישראל שעתידין לקבל התורה, דאז כפה הקב"ה עליהם הר כגיגית ונקבע ההלכה דמצות לאו להנות נתנו, וממילא שפיר נתהפכו כל הזדונות לזכיות, ויש להם זכיות הרבה לעבור את הים.

ב

בשיר השירים (ו' א) מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב, ופירש הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זללה"ה הכוונה כי טרם כניסת החג עושים הכנה לקבל קדושת המועד ולקיים מצות היום, אבל בעת עמדו להפרד מן החג במוצאי יום טוב מתבונן על מה שלא קיים כמשפט הראוי ככוונה נכונה כמה מצות דאורייתא ומצות דרבנן ומנהגי ישראל, ובכלל איך שערך את היום טוב, ונשבר לבו בקרבו. וזה מה יפו פעמיך, מלשון (בראשית מא ח) ותפעם רוחו, מה יפו הדפיקות הלב של ישראל, בנעלים, בנעילת החג, עכ"ד. אמנם עדיין צריך ביאור דאיהו תועלת יש מדפיקות הלב שהוא מחמת שלא עשה כהוגן, דמכיון שיש דפיקות הלב ממשמע שלא עבר החג כדבעי למהוי, ואם כן הכי לזה יקרא מה יפו.

ויתבאר על פי דברי כ"ק מרן דו"ז ז' זללה"ה בדברי יואל (לשבת שובה עמוד רלה) רמז נאה במה דק"ל דאף דמצות לאו להנות נתנו ויצא המצוה, מכל מקום הוא רק בדיעבד, אבל לא לכתחלה, דהנה דרכן של צדיקים ובני עליה בבוא לידם לקיים מצוה ממצות הבורא ית"ש, הם מלאים מזה שמחה של מצוה ומשתוקקים ברשפי אש והתלהבות עזה לקיים המצוה, דלפי שיודעים גודל ערכה של המצוה וחשיבותה, על כן הומה לבם ומתגעגעים מתי תבא לידי ואקיימנה, ונהנים מאד מקיום המצוה באהבה עזה עד כי נפשם יצאה בדברים ממנה, אמנם כל זה הוא אצלם רק עד קיום המצוה, מה שאין כן לאחר קיום המצוה שוב לבם נשבר בקרבם לפי שחוששים שמה לא קיימו המצוה כהוגן, ולעולם הם חושבין בעצמם שלא יצאו ידי חובת המצוה כראוי למלך הכבוד הבורא ית"ש, ועומד תמיד לפני עיניהם שעדיין לא יצאו ידי חובתם. ואצל פשוטי עם הוא להיפך, דלפני קיום המצוה מכניס להם היצה"ר בלבם עונה פסולה לחשוב מי אנכי לגשת אל הקודש לקיים מצות הבורא, ואחר קיום המצוה הם מתגאים בזה וחושבים שכבר עשו להקב"ה די והותר. ולזה בא הרמז דמצות לאו להנות נתנו בדיעבד ולא לכתחלה, היינו שהאמנם שאין לנו להנות מהמצוה שעשינו, מכל מקום כל זה הוא רק בדיעבד, היינו לאחר שכבר עשה המצוה אז לא יהנה ממנה, ויהיה לבו נשבר בקרבו שמה לא קיים המצוה בדחילו ורחימו כראוי, אבל לכתחלה היינו טרם עשיית המצוה אדרבה מצות להנות נתנו, דצריך להיות מלא שמחה על שזכה ובא לידו לקיים מצות השי"ת, וירוץ לקיים מצות בוראו בתשוקה ואהבה עזה, עכ"ד.

ואפשר להרחיב בביאור הענין, על פי מה שכתב בערוגת הבושם (פ' שופטים) אמרו עליו על הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ ז"ע שהיה מסתופף פעם אחד בצל קדשו של הרה"ק מהר"ם מרימנוב ז"ע בראש השנה, וכששב הרה"ק מהר"ם מאמירת תשליך פגע בהרה"ק מהר"ג שהיה הולך לשם לומר תשליך, ושאל הרה"ק מהר"ם את מהר"ג להיכן אתה הולך, והשיב אני הולך ללקט את המצות שהשליך אדומ"ו למצולות ים. ענינו, כי מידי שנה בשנה הוסיף הרה"ק מדרגה יותר גבוה, והיה אצלו כל המצוות שעשה בשנה העברה בכחינת חטאים, עכ"ד.

ועל כן לטעם זה מצות לאו להנות נתנו הוא רק בדיעבד אבל לא לכתחלה, כי לאחר קיום המצוה שנתעלו ונתרוממו במדריגות נעלות ונשגבות, הרי המצוה שעשה מקודם נחשב אצלו בבחינת חטא, וכנודע תשובת רבינו סעדיה גאון ז"ל (הובא בסידורו של שבת ח"ב דרוש ג פ"ב) שעל פי מעשה שהיה, היה עושה תשובה בכל יום על מעשיו הטובים של יום אתמול, כי לפי השגתו שמתרבה בכל יום ויום נדמה לו כאילו מעשיו של יום אתמול לא עלו כהוגן. ולזה מצות לאו להנות נתנו בדיעבד, היינו לאחר שכבר עשה המצוה אז על כרחך אינו נהנה ממנה, כי כבר נתעלה בהשגה יותר ממה שהיה טרם שקיים המצוה.

(המשך בעמוד הבא)

ספירת העומר

בספרן של צדיקים

ועשיתם ביום הניפכם את העומר כו' עשוי רמז לעשיה חדשה. דהנה בעת הקרבת העומר נעשה האדם כברי' חדשה וכמו כן גם עתה בגלות המר הגם שאין לנו ביהמ"ק ולא כהן ולא קרבן שיכפר בעדינו אעפ"כ ישולם פרים שפתינו. וכשאנו קורין הפרשה של העומר ומקיימים מצות ספירת העומר גם כן אנו נעשים כברי' חדשה להמשיך עלינו ממרום חיות חדש מחיות הקדושה העליונה.

(באר משה)

ובדרך רמז רמז באומרו וספרתם על דרך אומרם ז"ל כי נשמות עם בני ישראל הם בבחינת הלוחות ובאמצעות תחלואי הנפש וטמאת התעוב יתלכלכו ויחשיך אורם, ואמרו רבותינו ז"ל (ויק"ר לב) כי הלוחות של סנפרינון היו, לזה אמר וספרתם לכם, פרוש באמצעות מנין זה אתם מאירים כסנפרינון את עצמכם.

(אור החיים הקי)

ונגד מ"ט קללות שבת"כ הקדים לנו זכות הספירה שהוא במ"ט ימים להגן מקללות שבת"כ שהם מ"ט.

(קומץ המנחה)

ישתדל מאד בספירת העומר כי סודותיה רמים ונשאים וישתדל לספור לפחות קרוב לחצי שעה מהלילה.

(עבודת הקודש)

הגה"ק מקאלאשיץ ערך עבודה מיוחדת בעת ספירת העומר, היה קופץ ורוקד באויר מרוב התלהבות. כשהיה מו"ח זצ"ל פעם באחד מימי הספירה אצל הגה"ק מקאלאשיץ, ביקש מהשי"ץ שלא יספור ספירת העומר לפני התיבה (כפי שהיה המנהג בבית רבינו), אלא יניח את רבינו לספור, יען רוצה לשמוע ממנו את ספירת העומר.

(וג אורות שלי"ז)

שבע שבתות תמימות תהיינה, דהנה כמו אשה שסופרת ז' נקיים. אם ראתה באמצע סודות ימים שעברו והנקיים צריכין להיות תמימות. כן בני ישראל הגם שיצאו מן הטומאה והנה סופרים שבע שבתות ימי נקיים. צריכים להיות תמימות. שלא יהיה ח"ו בהם שום טומאה באלו הימים הקודמים.

(חסד לאברהם)

עמ"ד נוטריקון יעפר מ"מים רוח. והנה האדם צריך לתקן ג' יסודות אלו שיוכה ליסוד אש היא התורה. והנה מאמר חכמו"ל המעור שבה מחזירו למוטב. (כן היא גירסא אחת בעי"ן. המעתיק) כן אצל ספירת העומר מחמת שהאדם מכין עצמו ומצפה על יום שיקבל התורה עליו. היא מחזירו למוטב. ונעשה מן תיבת מעור תיבת עומר שהלוא כלי לקבל קדושת התורה בתוכו.

(חסד לאברהם)

בכל שנה ע"י מצות ספירת העומר נזדכך החומר והנפש נתחדש בקדושה לקבל התורה.

(דברי חיים שביעות)

מנהג ישראל תורה היא שכותבין באגרות למספר בני ישראל לפי שאסור להסיח דעתו מהספירה שצריכין להיות שבע שבתות תמימות וכמו שכתוב בוזהר הקדוש דצריך דלא יתאבד מינה חושבנא דא וכן נהגתי בעצמי לומר כמה פעמים ביום בלי ברכה היום כך וכך לעומר.

(מנחם ציון)

אמר בשם מורו הקדוש זלה"ה כי החיוב לזכור לפחות עשרה פעמים ביום מהספירה ביום מהספירה של אותו יום.

(באר המים דף כ"ח)

ענין ספירת העומר הוא ענין גדול וקדושה עליונה שממשיכים על עצמם כמו שיתבאר לקמן ע"כ צריך שיתעורר בלבו בתשובה ויהיה קדוש וטהור.

(שלי"ה מסכת פסחים ג')

דברות קודש

מבייק מרן אדמו"ר שליטי"א

(המשך מעמוד ג)

ועובדא ידענא שבא תלמיד אחד לא"ז הייטב לב זללה"ה, ושאל אותו הייטב לב מי אתה, שאל התלמיד וכי הרבי אינו מכיר אותי, הלא אני איש פלוני, נענה לו הייטב לב ואמר אכן אתה זה האיש ועדיין אתה נראה כמו לפני עשרים שנה, ולתמיהת האיש ההוא הסביר הייטב לב ואמר לו, הנה הרב מהומנא (הערוגת הבושם) בכל פעם שאני רואה אותו אינני מכיר, כי הוא מתעלה בכל פעם יותר ממה שהיה, אבל אתה הרי נשארת באותו מדרגה שהיית מלפני עשרים שנה. וכמו כן אחר שעוברים ימי החג, כל אחד נשתנה לאדם אחר על ידי קדושת המצות, ובפרט על ידי מצות אכילת מצה, וכמו שכתב א"ז זללה"ה בייטב פנים (מאמר דבר הגדה) על אמרם ז"ל (קידושין לח). עוגות שהוציאו ממצרים טעמו בהן טעם מן. ביאור הענין ע"ד שפירש רבינו הקדוש מהר"מ זללה"ה מרימנוב ויאמרו איש אל אחיו מן הוא וגו' (שמות טו טו), כי המן הוא לחם שמלאכי השרת אוכלים אותו (יומא עה:), כדכתיב (תהלים עח כה) לחם אבירים אכל וגו', והיה מזכך את גופם ומטהר ומקדש נפשם ורוחם ונשמתם, עד שהיו מוסיפין והולכין יום יום במדרגה יותר גבוה ביתר שאת ויתר עוז לשמור משמרת ה', על כן ויאמרו איש אל אחיו מן הוא, היינו אחיו, כי לא ידעו מה הוא היינו אחיו, כלומר באיזה מדרגה הוא אחיו, כי איננו כתמול שלשום, כי אם גבוה על גבוה, עכ"ד.

וכמו כן ענין אכילת מצה הנקרא (זוה"ק תצוה קפג:) מיכלא דאסוותא מיכלא דמהימנותא, והיה מזכך אותן ביתר שאת, עד שבאו בלילה ההוא לגדלות המוחין מבלעדי הקטנות כנודע ממרן האר"י ז"ל. והיינו בחינת מן, שהיו שואלים זה על זה מה הוא, עכ"ד. וזה שאומרים לבן החכם, אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, אפיק"ו מ"ן, שישפיע בו בחינת המן שישתנה לאיש אחר עד שלא יכירו בו, ולזה צריך שישאר טעם מצה בפיו על כל השנה, שישאר רישומא דקדושה של המצה שישתנה האדם לאיש אחר.

ומענתה י"ל כי אחרי עבוד חג הפסח ובני ישראל ערכו את הסדר כהלכתו, זכו לקיים מצות מצה שהוא מדאורייתא וכן מצות מרור שהוא מדרבנן וד' כוסות שהוא מדברי קבלה, בודאי שכל אחד זכה להתעלות במדריגות גבוהות ורמות, והוא דבר ברור כי כל איש ישראל נתעלה בימים הללו, ועל כן בעת נעילת החג האדם מביט על עצמו ואינו מכיר את עצמו כי נשתנה לאיש אחר על ידי קדושת אכילת מצה, וכל המעשים טובים שעשה לפני שבוע כאין וכאפס נחשבו לפניו, כי עכשיו כבר הוא במדרגה יותר גבוה, ועל כן מה יפו פעמיו בנעלים, הדפיקות הלב שיש לו לאדם בראותו שמעשיו של אתמול כלא היו מאחר שכבר נתעלה במדרגה, וזה יפה מאד.

ובעמדינו בעת נעילת החג ואנו מתפרדים מן החג הקדוש הזה, עלינו להמשיך עלינו השפעת המצה לכל השנה, וכתב החתם סופר מצ"ה ראשי תיבות מ'כל צ'רה ה'צילנו, מצה הוא מיכלא דאסוותא, להשפיע רפואת הנפש, ומיכלא דמהימנותא, ומסגולת המצה נשפע לבני ישראל רפואת וישועות בגשמיות וברוחניות, ונזכה להמשיך השפעת הד' כוסות, דכו"ס בגימטריא פ"ו כמנין שם אלה"ם, וד' פעמים כוס הוא ההמתיק הדינים משם אלה"ם, ואנו מתפללים להשי"ת כאשר זכינו לסדר אותו, שזכינו לקיים כל מצות הלילה ועשינו זכר לפסח וחגיגה, כן נזכה לעשותו, לשנה הבאה בירושלים, ונזכה להקריב את הפסח במועדו כהלכתו, וכימי צאתנו ממצרים יראנו נפלאות ונזכה לגאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

לע"נ רבינו הקדוש מרן משה

בן מרן חיים צבי זי"ע - יומא דהילולא כ"ו ניסן